

УДК 94(477)19

Г. Стародубець

(Білоцерківський національний аграрний університет)

ВНУТРІШНЬОПОЛІТИЧНІ КОНФЛІКТИ В ОУН(б) НА ЗЛАМІ 1942-1943 РОКІВ

Традиційною ознакою українського політикуму є перманентна присутність у ньому гострого міжпартійного конфлікту, який, як правило, не гаситься всередині, а має вихід назовні у вигляді чергового партійного клону. Початок 40-х років минулого століття не став винятком із цього сумного правила.

В лютому 1940 року, напередодні німецько-радянської війни, відбувся перший розкол в середовищі тоді найбільш популярної і впливової української політичної сили націоналістичного спрямування – Організації українських націоналістів. З її лона виокремилося радикальне крило – ОУН під керівництвом С.Бандери.

Процес становлення і розвитку цієї політичної сили не проходив спокійно і безболісно. Окрім низки зовнішніх об'єктивних чинників, зумовлених особливостями військового часу, міжпартійною боротьбою (головним чином, з ОУН(м) за лідерство в національно-визвольному русі), в ОУН(б) мав також місце внутрішньополітичний конфлікт. Його наявність не слід розглядати як свідчення слабкості Організації. Дискусії, котрі мали місце на партійних зібраннях, загартовували її, сприяли „вимиванню” з її лав нестійкого баласту та гуртуванню найбільш стійких і відданих справі людей.

У 40-х роках ХХ ст. у внутрішньопартійному середовищі ОУН(б) в різних період виділялося декілька конфліктних груп, утворення яких чітко „прив'язується” до конкретних ситуацій – ставлення до німецьких окупантів; польської присутності на Волині; творення на західноукраїнських землях УПА тощо.

На зламі 1942-1943 років з особливою гостротою постало питання ставлення до німецьких окупантів. До цього часу ОУН(б) у жодному з офіційних документів, зокрема у рішеннях Першої і Другої Конференцій, не порушувала проблеми розгортання антифашистського збройного опору. Вперше з усією гостротою вона була поставлена на Третій партійній конференції в лютому 1943р., при чому дискусії з цього приводу тривали впродовж усієї весни. Палким прихильником ідеї творення повстанської армії (фактично її реалізатором у якості командира УПА) був Роман Клячківський - „Клим Савур”. Категорично проти виступав тодішній урядуючий провідник ОУН М.Лебедь - „Рубан”. Член Проводу М. Степаняк висунув ідею створення спільного міжпартійного органу - „Українського військового комітету”, на який покладалося б завдання організувати і провести загальнонародне повстання, в ході якого звільнити Україну від німецьких загарбників до приходу Червоної Армії. Оскільки Роман Шухевич, будучи досить впливовою особою в Організації, зайняв позицію „Клима Савура”, подальший розвиток подій пішов за сценарієм, що на той час активно розгортався на Волині – творення УПА і ведення боротьби на два фронти: проти радянських партизанів і фашистських окупантів.

Таким чином, процес становлення і розгортання активної діяльності ОУН(б) супроводжувався постійними внутрішньополітичними конфліктами. Агресивність зовнішнього середовища, яке становило їхнє тло, спонукали бандерівських лідерів спрямовувати максимум зусиль, аби не допустити чергового розколу. Саме це, напевно, й дозволило ОУН(б) впродовж виснажливого десятиліття міцно тримати руку на пульсі національно-визвольного руху Опопу.